

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 480/2016 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen ulosoton suojaosuuden nostamisesta ja velallisten työllistymisen kannustinloukkujen purkamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Outi Alanko-Kahiluodon /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 480/2016 vp:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä velallisten ulosoton suojaosuuden nostamiseksi,

mihin muihin toimiin hallitus ryhtyy velallisten työllistymisen kannustinloukkujen purkamiseksi ja

millä toimilla hallitus pyrkii ennalta ehkäisemään ylivelkaantuneisuutta kokonaisuutena?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suojaosuudella tarkoitetaan sitä määrää, joka velalliselle on aina jätettävä palkan ulosmittauksessa. Palkasta ulosmitattava määrä perustuu suojaosuuden suuruuteen ja muuttuu tulojen mukaan. Suojaosuus ei siis ole sama asia kuin palkasta ulosmittaamatta jätettävä määrä. Suojaosuuden nosto ei ole oikea keino kannustinloukkujen purkamiseen tai työllisyyden parantamiseen.

Velallisen ja velkojan asemaan liittyvät säännökset muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden, jossa velkojien oikeudet ja velallisen suoja otetaan tasapainoisesti huomioon. Keskusteltaessa järjestelmän kehittämisestä on otettava huomioon velallisen aseman lisäksi velkojan oikeus suoritukseen.

Ulosoton suojaosuutta ja palkan ulosmittausta koskevat säännökset on uudistettu ulosottolain kokonaisuudistuksen kolmannessa vaiheessa (HE 13/2005 vp). Määräajoin maksettavan palkan ulosmittauksessa ulosoton suojaosuus on vuonna 2016 yksin asuvalla henkilöllä 678,00 euroa kuukaudessa. Velallisen elatuksen varassa olevan puolison, oman lapsen ja puolison lapsen osalta suojaosuuteen lisätään kutakin elätettävää kohden 243,30 euroa. Velallisia, joille jää pelkkä suojaosuus, on suhteellisen vähän, koska suojaosuuden ylittävästä nettopalkasta voidaan ulosmitata vain osa. Palkan ulosmittauksen säännönmukainen määrä määräytyy kolmiportaisesti siten, että pienituloisilta ulosmitataan suhteellisesti vähemmän kuin suurituloisilta.

Jos nettopalkka on enintään suojaosuuden suuruinen, siitä ei ulosmitata mitään. Jos palkka ylittää suojaosuuden enintään kaksinkertaisesti, sovelletaan niin sanottua tulorajaulosmittausta. Täl-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 480/2016 vp

löin ulosmittaamatta jätetään suojaosuuden lisäksi yksi kolmasosa suojaosuuden ylittävästä palkan osasta. Vasta jos palkka on suurempi kuin kaksi kertaa suojaosuus, ulosmitataan yksi kolmasosa nettopalkasta. Täten yksinäisen velallisen osalta yhden kolmasosan ulosmittaus alkaa nettotulojen ylittäessä 1 356,00 euroa. Ankarin ulosmittausluokka koskee suurituloisimpia velallisia. Ulosmitattava määrä kasvaa progressiivisesti tulojen kasvaessa. Palkasta saadaan ulosmitata kuitenkin enintään puolet. Tämä luokka tulee sovellettavaksi, kun palkka on suurempi kuin neljä kertaa suojaosuuden määrä. Ulosmitattavat määrät lasketaan aina velallisen nettotuloista.

Suojaosuuden nostaminen vähentäisi kaikkien velallisten, myös hyvätuloisten ulosottopidätyksiä. Näin suojattaisiin esimerkiksi hyvätuloista elatusapunsa maksamatta jättävää henkilöä lapsen oikeuksien toteutumiselta. Oikeudenmukaisempaa olisi kohdistaa vaikutukset vain pienituloisiin.

Suojaosuuden nostaminen tarkoittaisi, että nykyistä useampi velallinen todettaisiin ulosotossa varattomaksi. Tämä taas johtaisi siihen, että alimpien tulonsaajaryhmien mahdollisuus saada luottoa ja rahoittaa hankintojaan tai esimerkiksi vaihtaa vuokra-asuntoa vaikeutuisi tuntuvasti. Toimenpiteellä saattaisi myös olla maksumoraalia heikentäviä vaikutuksia.

Suojaosuuden nostamisella olisi merkittäviä (negatiivisia) taloudellisia vaikutuksia velkojille sekä valtion ja kuntien talouteen. Vuonna 2005 on laskettu, että suojaosuuden korottaminen viidellä prosentilla tarkoittaisi 8,2 miljoonan euron menetyksiä velkojille. Tällä hetkellä palkan ulosmittauksella kertyy varoja kaksi kertaa enemmän kuin vuonna 2005, joten suojaosuuden nostolla viidellä prosentilla olisi huomattavasti suurempi, mahdollisesti kaksinkertainen vaikutus vuoteen 2005 verrattuna.

Tulorajaulosmittauksessa (nettopalkka alle kaksi kertaa suojaosuus) velalliselle annetaan automaattisesti kaksi vapaakuukautta vuodessa. Palkan ulosmittaus suoritetaan siten vain 10 kuukaudelta ja kahtena kuukautena vuodessa velallinen saa pitää palkan kokonaan itsellään. Hakeuksesta velalliselle voidaan myöntää yhteensä enintään kolme vapaakuukautta vuodessa.

Velallinen voi saada myös muita helpotuksia ulosmitattavaan määrään. Velalliselta voidaan ulosmitata säännönmukaista pienempi määrä, jos hänen maksukykynsä on sairauden, työttömyyden, velallisen maksaman elatusavun tai muun erityisen syyn vuoksi olennaisesti heikentynyt. Jos velallinen on ollut ennen ulosmittausta pitkään työttömänä, palkan ulosmittausta voidaan lykätä enintään neljällä kuukaudella työsuhteen alkamisesta. Määrätarkoitukseen myönnettävät sosiaalietuudet, kuten asumistuen ja lapsilisät, velallinen saa pitää täysimääräisesti itsellään, eivätkä ne vaikuta ulosmitattavaan määrään.

Hallitus on osana työllisyystoimenpiteitä päättänyt, että ulosottoon liittyviä työllistymisen kannustinloukkuja puretaan. Valmistelussa selvitetään, millä keinoin tämä tapahtuisi parhaiten, ja yhtenä vaihtoehtona arvioidaan muun muassa ulosoton suojaosuuden korottamisen mahdollisuudet ja vaikutukset. Työ on tarkoitus käynnistää syksyn 2016 kuluessa.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 480/2016 vp

Hallitus on ryhtynyt myös useisiin toimiin kuluttajien ylivelkaantumisen ennaltaehkäisemiseksi. Asuntoluottodirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä ehdotettiin (HE 77/2016 vp; lait on hyväksytty 13.9.2016), että direktiivin eräitä säännöksiä sovelletaan laajemmin kansallisesti kuin mitä direktiivi edellyttää. Säännökset luoton myöntämisestä tulevat koskemaan kaikkia kuluttajaluottoja eikä ainoastaan asuntoluottoja. Myös kyttykaupan kiello koskisi kaikkia kuluttajaluottoja. Lisäksi kuluttajansuojalain (38/1978) 7 luvun säännökset muun muassa korkokatosta koskisivat myös vertaislainoja, jotka ovat osittain korvanneet markkinoilla aikaisemmin tarjotut pikaluotot. Tarkoituksena on, että uudet säännökset tulevat voimaan vuoden 2017 alussa.

Oikeusministeriössä on käynnistetty myös vuonna 2013 voimaan tulleen korkokattosäätelyn toimivuuden tarkastelu. Mahdollisesti valmisteltavista lainsäädäntömuutoksista ja muista toimenpiteistä päätetään, kun vallitsevasta tilanteesta ja toimintavaihtoehdoista on saatu tarkempi selvitys.

Helsingissä 11.10.2016

Oikeus- ja työministeri Jari Lindström